

1545 3

## MEMORIE VAN TOELICHTING

Op 27 Januari j.l. is te Washington een bilateraal verdrag ondertekend tussen Nederland en de Verenigde Staten van Amerika, dat ten doel heeft de hulpverlening in de vorm van leveranties van materieel en wapenen door de Verenigde Staten aan Nederland te regelen. Soortgelijke verdragen zijn op die zelfde dag gesloten tussen de Verenigde Staten en Groot-Britannië, Frankrijk, Noorwegen, Denemarken, België, Luxemburg en Italië.

De totstandkoming van dit verdrag betekent een nieuwe fase in de ontwikkeling van de verdedigingskracht der vrije Westerse wereld, welke aanvangende met de ondertekening van het Verdrag van Brussel tot verdere ontplooiing is gekomen bij de sluiting van het Noord-Atlantisch Verdrag op 4 April 1949. De motieven, welke de Westerse democratieën ertoe hebben gebracht om hun gemeenschappelijk erfdeel veilig te stellen tegen mogelijke agressie door het sluiten van verdragen van wederzijdse bijstand, mogen voldoende bekend worden verondersteld.

De ondergetekenden veroorloven zich dan ook, ten deze te verwijzen naar de uitvoerige beschouwingen, welke bij de behandeling van het wetsontwerp tot goedkeuring van het Noord-Atlantisch Verdrag in beide Kamers der Staten-Generaal hebben plaats gevonden. In deze Memorie van Toelichting mogen de ondergetekenden er mede volstaan, een kort overzicht te geven van de totstandkoming van het onderhavige verdrag en enkele zakelijke beschouwingen te wijden aan de afzonderlijke bepalingen. Hiertoe is te meer aanleiding aangezien, ingevolge het bepaalde in Artikel VI, de ratificatie van het verdrag door Nederland op korte termijn zal moeten plaatsvinden.

Terstond na de totstandkoming van het Noord-Atlantisch Verdrag in April 1949 zijn de bondgenoten overgegaan tot vorming van de verschillende organen, welke uitvoering moesten geven aan dit Verdrag en de defensieve organisatie van het Noord-Atlantisch gebied moesten uitwerken. Omstreeks te zelfder tijd richtten een aantal West-Europese landen, die Partij zijn bij het Verdrag, een verzoek tot de Amerikaanse Regering om hulp te mogen ontvangen in de vorm van wapenen en materieel, teneinde aldus hun verdedigingskracht op het peil te brengen, dat noodzakelijk is voor het voldoen aan de verdragsverplichtingen. Deze verzoeken, welke hun oorzaak vonden in het gebrek aan militaire uitrusting der West-Europese landen tengevolge van de Wereldoorlog, werden door de Amerikaanse Regering welwillend ontvangen en kort daarop diende deze bij het Congres een wetsontwerp in, waarbij machtiging werd gevraagd om aan een aantal landen materiële bijstand op het gebied van de defensie te verlenen. Op 6 October 1949 aanvaardde het Amerikaanse Congres deze wet, de zg. „Mutual Defense Assistance Act of 1949”.

Op grond van deze wet moesten vervolgens nog tweezijdige verdragen worden gesloten tussen de Verenigde Staten enerzijds en de verschillende hulp-ontvangende landen anderzijds. Deze gang van zaken toont overeenkomst met de totstandkoming van de tweezijdige overeenkomst tussen de Verenigde Staten en Nederland nopens economische samenwerking, welke voortvloeide uit de Amerikaanse „Foreign Assistance Act” en welke de verlening van de zg. Marshall hulp regelt. Het tweezijdig Verdrag tot Wederzijdse Hulpverlening inzake Verdediging, dat thans ter goedkeuring aan de Staten-Generaal wordt aangeboden, bevat de algemene regelen en voorwaarden, waaronder de militaire steun zal plaats vinden. Thans moge worden overgegaan tot een korte toelichting van de afzonderlijke artikelen en de bijlagen van het Verdrag.

## Preambule

De tekst hiervan bevat de algemene beginselen, waarop het verdrag is gebaseerd en de doeleinden, welke Partijen daarbij voor ogen staan.

## Artikel I

In dit Artikel wordt de verplichting vastgelegd tot wederzijdse hulp tussen de Partijen, volgens nader overeen te komen voorwaarden en bepalingen. Daarbij wordt nog eens duidelijk tot uitdrukking gebracht, dat het economisch herstel niet in gevaar mag worden gebracht, aangezien dit herstel zelve in de eerste plaats een factor is voor het handhaven van de vrede en de veiligheid. Verwezen wordt naar het Handvest van de Verenigde Naties, waarmede de hulpverlening in overeenstemming zal zijn, naar de organisatie van het Noord-Atlantisch Verdrag en naar de „Mutual Defense Assistance Act of 1949”, uit hoofde waarvan de Amerikaanse hulpverlening plaats vindt.

Lid 2 van Artikel I bevat de verplichting, de verleende hulp aan te wenden voor het doel, waarvoor zij bestemd is, nl. de verdediging van het Noord-Atlantisch gebied.

Ingevolge lid 3 mag de hulp niet voor andere doeleinden worden aangewend dan waarvoor zij is verleend. Een uitvloeisel hiervan is de bepaling, dat overdracht van ontvangen goederen niet mag plaats hebben zonder voorafgaande toestemming van het hulp-verlenende land.

## Artikel II

De Regeringen zullen de nodige maatregelen nemen op het gebied van publiciteit met inachtneming van de vereiste veiligheid.

## Artikel III

De verlening van hulp kan aanleiding geven tot inbreuken op octrooirechten. Ingevolge het bepaalde in Artikel III zullen de Partijen nadere regelingen maken inzake de vorderingen, welke uit dergelijke inbreuken zouden kunnen voortvloeien.

## Artikel IV

De uitvoering van het programma van hulpverlening zal in Nederland voor de Amerikaanse Regering een aantal kosten van administratieve aard medebrengen, waartoe de Nederlandse Regering een bedrag in gulden beschikbaar zal stellen.

In lid 2 van dit Artikel wordt bepaald, dat de verstrekte goederen, tenzij anders wordt overeengekomen, niet zullen zijn onderworpen aan in- en uitvoerrechten en dergelijke belastingen in Nederland.

## Artikel V

Een voortdurend overleg tussen beide Regeringen wordt gewaarborgd.

In lid 2 wordt de uitwisseling van personeel geregeld, belast met de uitvoering van het verdrag. Uit hoofde van het bepaalde in dit Artikel zal binnenkort een kleine groep Amerikaanse militaire deskundigen in Nederland arriveren, welke zullen medewerken bij de uitvoering van het hulpverlenings-programma. Deze deskundigen zullen staan onder leiding van Schout-bij-Nacht E. P. Forstell en zullen deel uitmaken van de Amerikaanse Ambassade te 's-Gravenhage.

## Artikel VI

Aangezien het Amerikaanse Congres reeds tevoren aan de Amerikaanse Regering machtiging verleende tot het aangaan van dit verdrag, behoeft dit thans niet meer door het Congres te worden goedgekeurd. De Nederlandse Regering heeft zich evenwel op het standpunt gesteld, dat een regeling van zulk een verstrekkend belang aan de Staten-Generaal ter goedkeuring dient te worden voorgelegd, weshalve zij aan de Amerikaanse Regering reeds tijdens de onderhandelingen heeft medegedeeld, dat deze regeling door Nederland zal moeten worden geratificeerd.

Artikel VI bepaalt, dat het verdrag in werking treedt op de dag van ondertekening; de Amerikaanse Regering is vanaf dit ogenblik gebonden en maakt terstond een aanvang met de leveranties. Indien de ratificatie echter niet binnen 45 dagen na de ondertekening zal zijn geschied, zal de Amerikaanse Regering door middel van een schriftelijke kennisgeving een einde kunnen maken aan de overeenkomst. Deze bepaling heeft ten doel, bij gebleken niet-bereidheid tot ratificeren onzekerheid omtrent het voortbestaan van het verdrag op te heffen. Zij beoogt niet een fatale termijn te stellen, binnen welke de ratificatie-procedure per se beëindigd moet zijn. Het is niet de bedoeling der Amerikaanse Regering deze bepaling een ultimatief karakter te geven.

Het verdrag bevat een opzeggingstermijn van een jaar en kan te allen tijde op verzoek van één der Regeringen worden herzien.

Aan het verdrag zijn een aantal bijlagen gehecht, waarin tussen Partijen een nadere uitwerking van een aantal bepalingen is vastgelegd. Deze bijlagen mogen hieronder in het kort worden toegelicht.

## Bijlage A

Bijlage A bepaalt, dat voorzover vervangbaar materieel en vervangbare onderdelen van uitrusting zijn geleverd, dan wel bepaalde vervangbare producten, in de plaats van de oorspronkelijk geleverde goederen een gelijke hoeveelheid van dezelfde soort goederen mag worden gebruikt, zonder dat daarmee inbreuk wordt gemaakt op de bepalingen van Artikel I, lid 2 en 3.

## Bijlage B

In Artikel V van de tweezijdige overeenkomst tussen Nederland en de Verenigde Staten betreffende de Marshall-hulp wordt een regeling getroffen voor de bevordering van de overdracht door Nederland aan de Verenigde Staten van bepaalde grondstoffen en materialen, waaraan de Verenigde Staten een tekort hebben. Deze verplichting is niet in het onderhavige verdrag opgenomen, doch in bijlage B is

bepaald, dat, indien Artikel V van de tweezijdige overeenkomst nopens de Marshall-hulp ophoudt van kracht te zijn voordat het onderhavige verdrag wordt beëindigd, de Nederlandse Regering de levering van dergelijk materiaal aan de Verenigde Staten zal blijven bevorderen onder nader overeen te komen voorwaarden, met inachtneming van de economische behoeften van Nederland. In de laatste alinea van deze bijlage wordt melding gemaakt van een raadpleging door de Nederlandse Regering van gebieden, tot welke de tweezijdige overeenkomst nopens de Marshall-hulp is of kan worden uitgestrekt krachtens Artikel XII daarvan. Hierbij moet worden gedacht aan de mogelijkheid, dat bepaald materiaal uit Suriname en de Nederlandse Antillen alsook uit Nieuw-Guinea in aanmerking zou komen voor levering aan de Verenigde Staten. Dergelijke leveranties kunnen niet plaats vinden zonder de medewerking van de autoriteiten in die gebiedsdelen.

#### Bijlage C

Het bedrag, bedoeld in Artikel IV, lid 1, wordt bepaald op ten hoogste 1.055.000 gulden en zal worden beschikbaar gesteld aan de Amerikaanse Ambassade te 's-Gravenhage voor uitgaven der Verenigde Staten in Nederland in verband met dit verdrag, over het tijdvak, eindigende 30 Juni 1950.

#### Bijlage D

Het personeel, dat ingevolge Artikel V in het land van de andere Partij werkzaam zal zijn ter uitvoering van het verdrag, zal geen overmatige last op de ontvangende Regering leggen. Deze bepaling is in het bijzonder van belang voor landen, die een groot aantal Amerikaanse ambtenaren zullen ontvangen. Gelijk reeds opgemerkt, zal het aantal Amerikaanse deskundigen, dat in Nederland zal arriveren, zich tot een klein aantal personen beperken.

#### Bijlage E

Gelijk reeds eerder is vermeld, zullen de ambtenaren van het ene land in het andere land deel uitmaken van de diplomatieke missie hunner Regering. Dit maakt een regeling voor de toekenning van bepaalde voorrechten noodzakelijk, hetgeen is neergelegd in bijlage E.

#### Bijlage F

De op 27 Januari te Washington ondertekende verdragen zijn, op een enkele uitzondering na, gelijklopend. Teneinde te vermijden, dat desondanks een der hulp-ontvangende landen boven een ander zou worden bevoorrecht, heeft de Amerikaanse Regering goedgevonden als bijlage F bij het verdrag de meestbegunstigingsclausule op te nemen. Indien derhalve aan een der hulp-ontvangende landen bepaalde voorrechten zijn of worden toegekend, kunnen ook andere landen daarop aanspraak maken.

Aangezien het hier betreft de onafhankelijkheid en de verdediging van het Koninkrijk, waarbij overeenkomstig de bepalingen van de Interimregeling voor Suriname (Art. II, lid 2, jo. Artt. IV en XII) gemeenschappelijke belangen betrokken zijn, zou de Landsregering van Suriname hierin moeten worden gekend, terwijl op de voet van de Staatsregeling voor de Nederlandse Antillen (Art. 50) de Staten van dat gebiedsdeel zouden moeten worden gehoord.

Daar het verdrag echter aan deze gebiedsdelen geen verplichtingen oplegt, terwijl Nederland volgens bijlage B zich slechts verbindt in overleg te treden met die gebiedsdelen nopens de verplichtingen, welke zij eventueel op zich zouden willen nemen, mag naar haar het voorkomt op grond van de uiterste urgentie van deze aangelegenheid van het raadplegen van de Landsregering van Suriname en het horen van de Staten der Nederlandse Antillen worden afgezien, waartoe zowel de Interimregeling van Suriname als de Staatsregeling van de Nederlandse Antillen ruimte openlaten. De gebiedsdelen worden uiteraard van een en ander op de hoogte gesteld. Het horen van organen van Nieuw-Guinea kan onder de huidige omstandigheden niet plaats vinden.

De inhoud van de overeenkomst wordt voorts ter kennis gebracht van de Hoge Commissaris van Nederland te Djakarta, met verzoek de Indonesische Regering in te lichten.

*De Minister-President,  
Minister van Algemene Zaken,*

W. DREES.

*De Minister van Buitenlandse Zaken,*

STIKKER

*De Minister van Financiën,*

P. LIEFTINCK

*De Minister van Oorlog,*

SCHOKKING

*De Minister van Marine,*

SCHOKKING

*De Minister van Economische Zaken,*

VAN DEN BRINK

*De Minister voor Uniezaken en  
Overzeese Rijksdelen a.i.,*

GÖTZEN

1545 4

#### NOTA VAN WIJZIGINGEN (Ingezonden 14 Februari 1950)

In de bijlage van het wetsontwerp tot goedkeuring van het Verdrag tot Wederzijdse Hulpverlening inzake Verdediging tussen Nederland en de Verenigde Staten van Amerika, ondertekend te Washington op 27 Januari 1950, Nederlandse tekst, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

**Artikel I**, eerste twee alinea's moeten aaneen doorlopen;

**Artikel I**, lid 1, tiende regel, in plaats van „haar verplichtingen” lezen „de verplichtingen”;

**Artikel I**, lid 1, twaalfde regel, in plaats van „algehele verdediging” lezen „geïntegreerde verdediging”;

**Artikel I**, lid 1, zesde regel van onderen, lezen „overeenkomstig de bepalingen en alle voorwaarden en beëindigingsbepalingen”;

**Artikel I**, lid 1, tweede regel van onderen, in plaats van „tot” lezen „nodig voor de”;

**Artikel I**, lid 2a, in plaats van „gezamenlijke verdediging” lezen „een geïntegreerde verdediging”;

**Artikel IV**, lid 1, in plaats van „verlening van de nodige toewijzingen” lezen „toewijzing van de nodige gelden”;

De ondertekeningsformule onder **Artikel VI** lezen als volgt: „Ter oorkonde waarvan de wederzijdse vertegenwoordigers, daartoe bevoegd, dit Verdrag hebben getekend”;

Bijlage B, tweede alinea, twaalfde regel, achter „grondstoffen” invoegen „en half-fabrikaten”;

Bijlage B, laatste alinea, tweede regel, in plaats van „de gebiedsdelen” lezen „gebiedsdelen”;

Bijlage E, lid b, twaalfde regel, een komma te plaatsen tussen „valuta” en „en vrijdom”.

#### Toelichting

De Nederlandse tekst van het Verdrag, welke evenals de Engelse tekst, authentiek is, droeg op het tijdstip van de ondertekening een voorlopig karakter ten gevolge van de grote spoed, welke bij de onderhandelingen is betracht. In gemeenschappelijk overleg met de Amerikaanse Regering zijn na de ondertekening enkele wijzigingen van ondergeschikte aard in deze tekst aangebracht, welke uit tijdgebrek niet meer in de bijlage van het wetsontwerp konden worden opgenomen en derhalve bij Nota van Wijzigingen mogen worden ingediend.

*De Minister van Buitenlandse Zaken,*

STIKKER.